

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р **Весела Иванова Гелева**, преподавател по Хорово дирижиране в катедра „Музикална педагогика и дирижиране” на факултет „Музикална педагогика” в Академия за музикално, танцово и изобразително изкуство “Проф. Асен Диамандиев”- Пловдив

за **Доротея Генчева Люцканова**, кандидат за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ по: област на висше образование 8. „Изкуства”, професионално направление 8.3 „Музикално и танцово изкуство”, научна специалност „Музикознание и музикално изкуство” в НБУ-София, Департамент „Музика”

Доротея Люцканова е родена в Лом, където завършва гимназиалното си образование. Дипломира се с бакалавърска степен по „Музикална педагогика” в Софийския университет „Св. Климент Охридски” и магистратура със специалност „Вокално изпълнителско майсторство“ в Нов български университет. Участва в музикални семинари към НБУ с Милчо Левиев и Вики Алмазиду, а от 2015 година е стипендиант на Фонд „Милчо Левиев и Вики Алмазиду”. Две поредни години е член на журито на Международното джаз състезание в Букурещ, както и на редица международни конкурси. Понастоящем е управител и педагог в музикален център “DORI DIOS” и преподавател по поп и джаз пеене в НУИ „Панайот Пипков”, гр. Плевен. Учениците ѝ печелят множество награди от национални и международни конкурси. Д. Люцканова е лицензиран вокален педагог в България по американската методика Speech Level Singing и организира семинари и обучения по темата за вокалната работа по време на мутация..

Дисертационният труд със заглавие „**Съвременни подходи при работа с мутиращи гласове**“ е в общ обем от 265 страници и включва увод, четири глави, заключение, референтни източници и четири приложения /диагностична карта, дихателни упражнения, план на урока и 53 интервюта/. Библиографията съдържа 139 заглавия, от които 60 на български език, 29 на руски и 50 на английски, както и интернет източници. Трудът, трите научни публикации по темата и рефератът отговарят на законовите изисквания за структура, обем и съдържание.

Направеното изследване е актуално по своята същност и има пряко отношение към съвременните подходи във вокалната методика на поп и джаз изпълнителството. В уводната част докторантът представя мотивите за избор на темата-желанието на педагога да предложи максимално ефективни и иновативни решения за справяне с проблемите на вокалната работа в периода на мутация. Цел на изследването е да се докаже на базата на обосноваан анализ, подкрепен с авторитетни мнения на педагози и световни вокални практики, че работата с мутиращи гласове е възможна и полезна в рамките на разумните граници и с подходящия прецизен педагогически подход. В тази връзка докторантът си поставя различни задачи, свързани с подробен анализ и систематизация на достигнатия опит в посочената сфера, представяне на личен преподавателски опит в т.ч. практически упражнения, извеждане на резултати от интервюта с колеги-педагози, обосноваване значението на теорията за множествената

интелигентност на Хауърд Гарднър, както и влиянието на музиката за развитието на определени структури на мозъка.

В първа глава е направен общ исторически преглед на концепциите за работа с детския глас по време на мутация, както и на българския опит по темата. Докторантът представя най-значителните теории на американски вокални педагози, които застъпват тезата, че по време на възрастовата трансформация пеенето трябва да продължи. В качеството си на лицензиран вокален педагог в България по американската методика *Speech Level Singing*, Доротея Люцканова демонстрира солидни познания в областта на американските вокално-методически школи и най-новите теоретични достижения, доказващи възможността за работа с фалцетния регистър по време на мутация.

Обект на втора глава е мутиращият глас с неговата анатомична и физиологична специфика, както и етапите на трансформация в зависимост от пола. Разгледани са техническите параметри на гласа в различните периоди от развитието му, особеностите на тембъра, диапазона и регистрите. Изведени са теориите на Джон Кукси и Хенри Лег като подходящи за правилно диагностициране на зрелостта на гласа. Особено ценно в изложението е споделянето на богатия личен педагогически опит на дисертанта. В многообразието от посочени примери, Доротея Люцканова намира иновативни и адекватни решения на индивидуалния проблем на обучавания млад певец.

Трета глава „Диагностика и практическа методическа работа” е централна за изследването и е пряко ориентирана към дейността на вокалния педагог. Докторантът представя многообразието от причини, предпоставящи вокалните проблеми: психологически, физически, физиологични и звукови, като прилага и таблица за регистрация на резултатите. Интерес представлява определянето на стандарта за качествен вокален звук спрямо съответния жанр.

В подраздела ”Диагностика” е концентрирана съществена част от приносите на труда. Люцканова предлага иновативни подходи при определяне на проблематиката на променящите се гласове и специфични подходи за разрешаване на тези казуси: гласни и съгласни звукове, вокализационни и глас-демонстрация. Тя разглежда двата режима на работа на гласовия апарат – говорен и певчески, тяхната функционалност и различия. Специално внимание е отделено на певческото дишане и изграждането на опора като се акцентира на факта, че пълноценното звучене на гласа може да бъде постигнато като се усвои контролът над формата на вокалния апарат, контролът на звука и дихателната опора. Предложените вокални упражнения са предимно от личната практика на дисертанта, съобразени с различните етапи на мутация при юношите, и са степенувани в контекста на поставените за преодоляване проблеми /начален, пиков или затихващ етап на мутацията/. Висока приносна стойност имат предложените разработки на примерни уроци за различните етапи от развитието на гласа, илюстрирани с множество упражнения и обосновани методически в детайли. Актуалността на изследването се допълва от разгледаните съвременни вокални техники на пеене, използвани като стандарт в поп жанра, даващи възможност за пълноценна реализация на певческия потенциал. Трябва да се отбележи позицията на Д. Люцканова, която отрича самоцелното овладяване на техниката и препоръчва рационалното осъзнаване да изпреварва техническото развитие на ученика.

Обект на четвърта глава са съвременните подходи при изграждане на вокални навици в мутационен стадий. Интересна е представената от докторанта теория за множеството интелигентности на Хауърд Гарднър, чието познаване и емпирично прилагане води до многостранно развитие на бъдещия артист и разкриване на пълния му творчески потенциал. В сферата на сценичните изкуства, които изискват комплексни изпълнителски умения, тази теория има съществено значение и висока приложимост. Финалният подраздел на тази глава съдържа организация и структура на учебния час, работа върху певческите навици, техниката и музикалността на певеца. Докторантът отделя специално внимание на хигиената на гласа, профилактиката и опазването му в периода на мутация..

Сред приносните моменти в труда трябва да се открие следното:

- На базата на разгледаните традиционни и иновативни научно обосновани световни практики са изведени общите параметри и критерии, характерни за променящия се глас, които служат като отправна точка в обучителния процес.
- Предложеният диагностичен подход осигурява обективен анализ на състоянието на променящия се глас. За улеснение на вокалния педагог е предложено класифицирането на вокалните проблеми в отделни групи.
- Обоснован е рационален методически подход и използването на комплекс от специфични упражнения с доказана от практиката на дисертанта ефективност.
- Разработени са примерни уроци с различни решения на определени вокални проблеми и са предложени логично подредени вокални упражнения.
- Обобщен е опитът на 53-ма интервюирани вокални педагози, чието мнение допълва резултатите от научното изследване.

С настоящия научен труд докторантът доказва сериозен научен интерес към педагогическото поприще, подкрепен с богата изпълнителска и преподавателска дейност, натрупани ценни методически познания и умения, и желание за високи постижения в избраната сфера. Изследването може да послужи на музикалните педагози, ръководители на вокални групи, ученици, студенти и изпълнители, работещи в сферата на поп музиката и джаза, давайки практически приложими идеи, методи и похвати и в този смисъл препоръчвам да бъде издадено в скоро време.

Имайки предвид гореказаното, предлагам на уважаемото научно жури да присъди на Доротея Генчева Люцканова образователната и научна степен „доктор“ по: област на висше образование 8. „Изкуства“, професионално направление 8.3 „Музикално и танцово изкуство“, научна специалност „Музикознание и музикално изкуство“ и пожелавам успех в бъдещите ѝ творчески проекти.

17.08.2023г.

проф. д-р Весела Гелева